

Славутицька філія КПІ: становлення і сучасність

У рік 40-х роковин катастрофи на Чорнобильській атомній електростанції відзначатиме 25 років від дня заснування Славутицька філія КПІ ім. Ігоря Сікорського (далі – Філія), яка нині відіграє значну роль у підготовці фахівців для вітчизняної атомної енергетики та суміжних галузей, зокрема у сфері зняття з експлуатації ядерних об'єктів, поводження з радіоактивними матеріалами, екологічної безпеки тощо. Редакція "Київського політехніка" звернулася до виконувача обов'язків її директора доктора технічних наук, професора, академіка НАН України Анатолія Носовського з проханням розповісти про історію та сьогодення Славутицької філії.

"Насамперед, слід сказати, що діяльність Філії сприяє підвищенню якості й ефективності навчання, викладання, науковому процесу в регіоні, – починає свою розповідь пан Анатолій. – Початок 2000-х років став для мешканців наймолодшого міста в Україні Славутича (місто засноване в 1988 р.) знаковим періодом, багато в чому пов'язаним з урядовим рішенням про закриття Чорнобильської атомної електростанції (15 грудня 2000 р.). Наступний цікавий факт в історії міста – започаткування тут осередку вищої освіти та науки – Славутицького центру вищої освіти і науки, який було засновано в 2000 р. за дорученням Президента України з метою вирішення комплексних соціально-економічних завдань регіону. Через рік, у жовтні 2001 р., до нього приєдналася Славутицька філія Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського". Створено її було на виконання розпорядження КМУ від 12.10.2001 №474-р наказом МОН від 29.10.2001 №709 та наказом НТУУ "КПІ" від 05.11.2001 №1-156. Вирішальну роль у створенні філії відіграли Володимир Петрович Удовиченко (міський голова м. Славутича в 1990-2015 рр.), Михайло Захарович Згуровський (ректор КПІ ім. Ігоря Сікорського в 1992-2024 рр.) та Анатолій Володимирович Носовський (в.о. директора Філії). Підготовка студентів здійснювалася за напрямками "Комп'ютерні науки" і "Здоров'я людини". Особливий акцент було зроблено на поєднанні в навчальному процесі інформаційних технологій з енергетикою та на проведенні досліджень у сфері реабілітації осіб, які зазнали впливу наслідків Чорнобильської катастрофи.

Перший міжнародний науково-практичний семінар "Технології розумного міста у XXI столітті", м. Славутич, квітень 2014 р.

Упродовж своєї діяльності Філія суттєво розвинула матеріально-технічну базу. Завдяки співпраці з World ORT (міжнародна освітня мережа) і Hewlett-Packard (технологічна компанія, США) створено лабораторію інформаційних технологій із сучасним обладнанням, комп'ютерними класами та ресурсними центрами. Освітня і наукова активність посилювалася через реалізацію проєктів і заходів, зокрема завдяки започаткуванню в 2014 р. ініціативи "Година Коду", спрямованої на популяризацію галузі програмування серед учнів. З 2014 р. функціонує міжнародний науково-практичний семінар "Технології розумного міста у XXI столітті", а в 2016-му Філія виступила засновницею міжнародної конференції INUDECO, що стала платформою для обміну досвідом і розвитку партнерств у сфері ядерної та радіаційної безпеки.

Високий рівень освітнього процесу гарантується завдяки роботі професорсько-викладацького складу, який формує наукові традиції та забезпечує якісну підготовку фахівців. Серед викладачів і науковців, які зробили вагомий внесок у розвиток Філії, – А.В.Носовський, В.В.Ченкова, М.П.Пихтар, В.К.Кучинський, Л.М.Салій, М.В.Савельєв, І.С.Скітер, А.І.Савін, О.Л.Ніколаєва, О.В.Трунова.

Нині Філія реалізує комплекс освітніх і науково-методичних заходів – доузівську підготовку, курси підвищення кваліфікації, проведення науково-практичних заходів і участь у міжнародних проєктах. Це сприяє зміцненню інституційної репутації університету, розвитку та розширенню партнерських зв'язків із закладами вищої освіти, науковими установами, представниками галузі та іншими зацікавленими сторонами (стейкхолдерами), а також сприяє підвищенню конкурентоспроможності освітніх програм у національному та міжнародному освітньому просторі".

Варто констатувати, що протягом 25 років філософія викладання наукових дисциплін для майбутніх інженерів і дослідників у Філії зазнала відчутних змін. За чверть віку відбувся перехід від знаннево-орієнтованої моделі до компетентної, практико-орієнтованої та людиноцентричної методики навчання студентів. Від початку функціонування Філії впроваджувалися сучасні підходи. Мова йде про активні методи навчання, проєктну роботу, розвиток творчої самостійності

й дослідницьких навичок у здобувачів освіти. У процесі підготовки ІТ-фахівців посилюється акцент на практичні навички, швидке оновлення змісту навчання, використання цифрових інструментів і розвитку здатності студентів до самонавчання. Узагальненням цього досвіду стала колективна монографія "Моделі та інструментальні засоби підтримки академічного підприємництва".

Важливим етапом стало часткове впровадження дуальної освіти у співпраці з НН ІАТЕ КПІ ім. Ігоря Сікорського та ДСП "Чорнобильська АЕС" на підставі договору від 14 вересня 2023 р., який, зокрема, передбачає визначення прав і обов'язків Славутицької філії як учасника реалізації дуальної моделі підготовки фахівців.

"Вважаю за доцільне розповісти також про фундаментальну систему цінностей, місію та стратегічні принципи, що визначають мету діяльності Славутицької філії як підрозділу університету, – продовжує свою розповідь професор Носовський. – Система цінностей ґрунтується на академічній добросесності, науковій обґрунтованості, безпеці, соціальній відповідальності та сталому розвитку. Філія сприяє самоідентифікації міста Славутич як науково-технічного центру атомної енергетики. Її місія – формування кадрового потенціалу для атомної енергетики та суміжних галузей, зокрема у сфері зняття з експлуатації ядерних об'єктів, поводження з радіоактивними матеріалами, екологічної безпеки, ІТ та моніторингу. Філія удосконалює методику доузівської підготовки, розвиває процес підвищення кваліфікації здобувачів освіти, впроваджує короткотермінові програми, проводить партнерство з українськими та міжнародними установами, а також здійснює фундаментальні й прикладні дослідження. Підтвердженням цього стала участь у проєкті №7122 Українського науково-технологічного центру (УНТЦ) за підтримки U.S. Department of State.

У Філії створено умови для змішаного навчання: використовуються платформи дистанційного навчання, відеоконференцз'язок, електронні ресурси. Завдяки співпраці з партнерами придбано обладнання та матеріали, що дало змогу оновити технічну базу, частково модернізувати аудиторії, демонструвати 3D-моделі цифрового двійника АЕС і комплексу НБК-ОУ (новий безпечний конфайнмент – об'єкт "Укриття" – прим. ред.), забезпечити доступ до електронних матеріалів, роботу під час відключень електроенергії та безперебійний інтернет.

Важливою складовою забезпечення безперервності освітнього процесу є підтримка з боку органів місцевого самоврядування. Зокрема, міська влада надала генератор – це дозволило на базі орендованих Філією навчальних приміщень організувати функціонування пункту незламності. Створена інфраструктура забезпечує стабільний доступ до електропостачання та мережі Інтернет в умовах можливих блекаутів, що, в свою чергу, уможливило участь студентів під час онлайн-занять.

Навчання під час "Години Коду" у Славутицькій філії, 2015 р.

Відповідно до державних стандартів підготовки спеціалістів, на базі Славутицької філії функціонують курси підвищення кваліфікації фахівців енергетичної галузі. Мова про цілісну систему професійного навчання інженерів та дослідників. Для цього розроблено 12 дворівневих програм, які охоплюють питання планування, проєктування та реалізації безпечного зняття з експлуатації атомних електростанцій, експлуатації систем контролю та управління новим безпечним конфайнментом, а також кіберзахисту інформаційних і керуючих систем АЕС. Усі програми пройшли фахову експертизу та затверджені на профільних кафедрах КПІ ім. Ігоря Сікорського. Сформовано комплекс навчально-методичного забезпечення, який включає спеціалізовані посібники з ключових напрямів. А саме: планування робіт зі зняття з експлуатації, забезпечення ядерної та радіаційної безпеки, поводження з радіоактивними відходами, фізичний захист, системи керування та кібербезпека. Важливим результатом є підготовка двомовного навчального посібника "Зняття з експлуатації атомних електростанцій", що узагальнює сучасні національні нормативні вимоги та міжнародний досвід. Запровадження англійської версії посібника розширює можливості навчання іноземних фахівців і сприяє інтеграції в міжнародний освітньо-науковий простір".

На запитання кореспондента "КПІ", що він хотів би сказати своїм колегам, які залишаються вірними Славутицькій філії КПІ ім. Ігоря Сікорського, Анатолій Володимирович відповів: "Успіх будь-якої організації визначається її людьми. Колектив, який стояв біля джерел створення закладу вищої освіти у Славутичі та сформувався надалі, забезпечив становлення й розвиток Філії. Висловлюю щире вдячність педагогічному колективу нашого підрозділу за відданість

Учасники Першої міжнародної конференції «Проблеми виведення з експлуатації об'єктів ядерної енергетики та відновлення оточуючого середовища» INUDECO '16, м. Славутич, квітень 2016 р.

справі, професіоналізм і вагомий внесок у підготовку фахівців та розвиток науки й освіти в регіоні. Особливу роль у цьому відіграли А.Т.Бабинець, Ю.П.Горго, В.М.Лось, Ю.В.Полухін, Ю.А.Попадюся, Л.М.Рижков, І.С.Скітер, О.В.Трунова, М.П.Пихтар, В.В.Медінцов, Л.М.Салій, М.В.Савельєв, В.М.Шагалов, О.Л.Ніколаєва, О.О.Заставнюк, Н.Я.Сльозка, В.К.Кучинський, В.В.Андреев, А.І.Савін, О.М.Бушма, С.М.Тараброва, С.В.Сузанська, В.А.Зінченко. Більшість із них і сьогодні забезпечують наступність традицій та високу якість освіти.

Дякую також працівникам адміністративно-управлінських і допоміжних підрозділів, злагоджена робота яких забезпечує стабільне функціонування Філії. Особливо відзначаю внесок Л.О.Рибак, Н.А.Кожедуб, Л.В.Беляєвої, Т.Ф.Шалди, Н.В.Саламатіної, З.П.Шикери, О.О.Саламатіна, Є.А.Антонова, О.П.Толкач, В.П.Горох, Н.О.Фальшовник, М.О.Шевченко, В.В.Голобурди.

Окрему подяку слід висловити В.В.Ченковій за вагомий внесок у становлення освітньої системи Філії, а також Л.В.Беляєвій – за професіоналізм і забезпечення стабільного функціонування нашого підрозділу.

Відзначаю діяльність нинішніх заступників директора – М.П.Пихтаря та Л.М.Салія, які забезпечують ефективне управління та реалізацію стратегічних напрямів розвитку Філії".

Анатолій Носовський наголошує на тому, що Філія підтримує стратегічні зв'язки з провідними роботодавцями та стейкхолдерами атомної енергетики. Передусім мова про співпрацю з ДСП "Чорнобильська АЕС", що охоплює

спільні освітні й науково-практичні проєкти, практичну підготовку, стажування, дослідження у сфері зняття з експлуатації та поводження з радіоактивними відходами (РАВ), а також інформаційні заходи. Взаємодія з НАЕК "Атомремонтсервіс" передбачає стажування, спільні програми та участь у проєктах модернізації і ремонту обладнання. А партнерство з Інститутом проблем безпеки АЕС НАН України спрямоване на спільні дослідження, конференції, семінари та експертний обмін.

Не було забуто під час розмови з А. Носовським і питання 40-х роковин катастрофи на ЧАЕС. "У зв'язку з цими роковинами у квітні 2026 року Філія бере участь у науково-освітніх і міжнародних заходах, – розповів він. – Зокрема, спільно з НН ІАТЕ КПІ ім. Ігоря Сікорського у квітні проведено XXIII Міжнародну науково-практичну конференцію молодих вчених та студентів "Сучасні проблеми наукового забезпечення енергетики", де було представлено наукові й освітні напрацювання, зокрема презентовано посібник "Зняття з експлуатації АЕС". Також делегація Філії планує взяти участь у конференції INUDECO, яку заплановано провести наприкінці листопада – на початку грудня 2026 року в Польщі".

Редакція КПІ вітає професорсько-викладацький склад Славутицької філії та здобувачів освіти із 25-річчям та зичить подальших успіхів у справі підготовки кваліфікованих сучасних фахівців для енергетичної галузі України.

Спілкувався Віктор Задворнов